מה שהעיד ביום לא יאכל בלילה דלא שרו ליה רבנן אלא בשבת הללו ואוכלן על פיו אם אמר הפרשתי מעשרותיו כראוי עד שלא

ל) ב"ב קוב, ב) שם קמח,ג) [ב"ב קוו:], ד) [ב"ב מ.],

ה) ועוד נראה דכשכתב השטר

בלשון מתנה ולא בלשון לוואה חשיב מסירת השטר כקנין ולריך יפוי כח לשמואל לכתוב

אף כתבו וחתמו מדפריך התם

א לרב נחמן גבי מתנת שכיו

מרע ממתני׳ דשייר קרקע כל

הרת מתחמני ששיי קדקם כל משהו לר ומשטי כגון שקט משהו לי דקט מיינה אימה מידו אי דקט מיינה אימה מידו או דקט מיינה אימה וסיפה דלה קני אלה שמסר השטר דבמקצת קני דהוי כתחמ בריא וכי לה שייר לה

חני אלא ודאי המסירה הוי

כקנין ורבא דפריך הוי מוקמי מתניי בלשון לוואה וכן הא דמשמע ביש נוחלין דלא לריך

לכתוב אף כתבו וחתמו אלא כשלא בא השטר לידו מחיים

היינו בשטר שכתוב בלשון

לוואה [ועיין בהרא"ש שם במי שמת סי' לא ת"ין, ו) [דף לג.

ד"ה קנויה לך], ז) ועוד יש לומר שהמלמוד נראה לו

טתנה שהתנתוד נרחה נו לדמות אומדנא דרב לאומדנא

דר׳ אלעזר בן עזריה. ת״י,

גליון הש"ם

תום' ד"ה מתנת ש"מ וכו' אלא דניחא ליה למיפרך דשמואל אדשמואל. עי

ישמואל אדשמואל. עי׳ במות דף כז ע״ב תוס׳ ד״ה

ורב וחולין דף קטו ע"ב תוס' ד"ה ומי אמר ודף קכא ע"ב תוס' ד"ה ומי אמר ויומא דף

לד ע"ב תוס' ד"ה הנ"מ:

תוספות רי"ד

מחסיא אמרי טרפי ממשעבדי יסבון תנן לשון

דירתון תגן: מטלטלין ואיתנהו בעינייהו בלא שבועה ליתנהו בעינייהו. פומבדיתאי אמרי בלא

שרועה רוי מחא מחמיא

שבועה. פי' המורה המיחד

מטלטלי לכחורה אשחו ומח

נוטלן בלא שבועה דטעמא

מאי אמרי רבנן הבא ליפרע

בשבועה דחיישינן לצררי

הכא כיון דיחד לה מקום לגבות הימנו לא פרע לה ממקום אחר כלומר היינו

צררי דאתפסה. ואינו נ"ל דכי היכי דאמרי׳ לקמן ייחד

לה קרקע בד׳ מצרנאה אמאי

יא אמוינן נמי ייווו יוו מטלטלי ורב משה גאון ור״ח ז״ל פירשו מטלטלי

דכתיבי בכתובתה בין דהנעל׳ ליה בין דכתב לה איהו

וליתנהו בעינייהו עכשיו כגון

דחליפינון וידוע מילתא דהני רחליפינון וידוע

מטלטלי מחמת מטלטלי קמאי נינהו הלכך גביא להו

בלא שבועה וזה הפתרון נ"ל. ייחד לה שדה בד' מצרנאה בלא שבועה וחד

מצרא פומבדיתאי אמרי בלא

שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והל' בלא שבועה. פי' ייחד לה קרקע

שבועה. פי ייחו לה קוקע וכתב לה די מצרים שלה בחייו לעשותה אפותיקי

. בכתובתה ומת נפרעת ממנו

בלא שבועה היכא דלא אתפסה צררי אחריני. אמר

לעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאמלוכי בי׳. פי׳ כשבאים

עדים לכותכה א"צ לראות

רוצה שיכתבו לו שהרי

קנו מידו בקנין וסתם קנין לכתיבה עומד ולא חיישינן

דלמא הדר דאפי׳ אי הדר בי׳

אמרינן נמי ייחד לה

ב״ח והל׳ לא טרפי מ*י*

א מיי׳ פי״ב מהל׳ מעשר הלכה ד סמג עשין קלה: בא ב מיי פ"ח מהלי זכיה הלכה י סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סימן רג סעיף

מוסף רש"י

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין. על כרחך נכותנ כל נכסיו פליגי רב ושמואל. דאי במתנת שכ"מ במקלת שכתב בה קנין פליגי, בהדיא הו"ל מתנת שכ"מ במקלת . למימר כו', ועוד הא תנן מתני' סתמא (ב"ב קמו:) שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה, ולא מפליג בין כתב בשטר קנין מפניג בין כמב בטטר קנין בין לא כמבו במוכו, והיאך אמר שמואל לא ידענא מאי מנונר שנחטול לנו ידעננו נונף אידון בה ולא קנה, הא כיון דכתיב בה קנין ומתנת מקלת היא על כרחך קחני מתני׳ הרי היא מתנה וכן פר״ח (רשב"ם שם קנב. ועי"ש עוד), יושב ש קבין. והוא הדין שכתוב בה קבין. והוא הדין אם אין כמוב קנין במוך השטר או אפילו אין כאן השטר כלל, אלא שכ"מ השטר כלל, אלא שכ"מ שהזכיר לוואת שכ"מ כשחלק כל נכסיו וגם הקנה אותם כנ ככסיו וגם הקנה מותם
בקנין קודר למקבל מתונה,
אבל אורחא דמלתא נקט
שדרך לכתוב הצוואות
והקניינין בשטר כדי שלא
תשמכח הצוואה, ואפילי
לשמואל למחרר לא ידענא תמי מידון בה, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ה״ה אם לא נכתב הקנין בתוך השטר וכדבעינן לפרושי בסמוך וכדבעינן לפרושי בסמוך (שם). ארכביה אתרי רכשי. כמו (אסתר ח) רוכני הרכש (חיכה ה א) החרכנה יא כש (נויכה הי מ) המו כפה לרכש, כלומר הטיל שתי כחות לצורך מתנה זו, ע"י שכתב בה כדקליר ורמי בערסיה וכל לשון שכ"מ, נתן בה כח לשון שכ"מ, נתן בה כח שכ"מ, כדמפרש לקמיה, וע"י קנין שכתוב שאינו לריך בלוואת שכ"מ אלא במתנת בריא, נתן לו כח מתנת בריא שאם עמד אינו חוזר, דכיון דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמו ולענין מיקנא וכמסורין דמו ונענין מיקגל למחר מיתה לל לפין קנין, הלכחר מיתה לל לפין קנין, הלכך קנים בלכד מתנה הקנה בקנין כדי שלל מתנה הקנה בקנין כדי שלל יינעוד מחליו (דשב"ם שם).
שאם אמר הלואתי לפלוגי. ממון שחייב לי פלוני במלוה על פה אני נותן לפלוני ויפרעם לו הלוה במקומי, נתקיימו הדברים ותהא הלואמו לפלוני ואט"ג דבבריא לימיה, דאינו יכול להקנות לחבירו מלוה על פה דלהולאה ניתנה, ואין קנין תופס אלא בדבר שהוא בעין אא״כ מלוה בשטר וכגון שמסר לו השטר, א"ל במעמד שלשתן (שם קמח.) בואם המתנה אם נתן לו הלואה שחייד לו איש אחר ל הממה שמייב כל מיש ממות אע"ג דליכא מעמד שלשתן קנה (שם קוב.). לא ידענא מאי אידון בה. דלמא לא קנה כלל אפילו אם מת, דכיון דהוה קני באמירה בעלמא בלוואת שכ"מ, הואיל וליכא בנווחת שכ"נו, טומית וניה. שיור נכסים למה לי תו לאקנויי בסודר, הלכך איכא למימר מיהדר הדר ועקר

רולה שיקנה באמירה בעלמא

אלא בקנין סודר, ומה הוא מקנה לו בהאי קנין, מתנת שכ"מ הוא מקנה לו, דהיינו

לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה אלא אם כן מסר לו

מחיים, א"נ אין הקנין כתוב בשטר וגם השטר לא נכתב

כלל אלא שלוה ונתן מחיים כל

נכסיו בלוואת שכ"מ ומקנה

בסודר, אין קנין תופס, שלא

משום עונג שבת כדפירש בקונטרם דמשום עונג שבת לא שרינן ליה

לאכול דמאי אלא משום אימת שבת כדמשמע בירושלמי דקאמר להו ר"ש שזורי לרבנן כשם שאימת שבת על עם הארץ כך אימת תרומה על עם הארץ פי׳ עם הארץ ירא לשקר בשבת בדבר שאינו מעושר משום דשבת הובעת למעשר סבר ר"ש דכמו כן אימת תרומה עליו דנהי דאינו ירא מאיסור טבל ירא הוא מאיסור תרומה כשתרם וחזרה למקומה ורבנן פליגי עליה בהא אע"ג דלית ליה מקנמה: מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין רב אמר ארכביה אתרי רכשי. ס נראה דוקא שכתב

שאינו יכול לתקן וטעמא דרבנן לא

בה קנין בתוך השטר דהוי לרב כמתנת בריא דאלומי אלמיה לפי שכתב כן בתוך השטר אבל אם כתב כל נכסיו וקנו מידו ולא נכתב הקנין בתוך השטר לא הוי לרב כמתנת בריא ואם עמד חוזר ואם מת קנה כדין מתנת ש"מ כמו שפירש ר"י ג"ר מרדכי כדמוכח מתני דמי שמת (ב"ב דף קמו:) דתנן ש"מ שכתב כל נכסיו שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה והתם בקנין איירי דאי בלא קנין אפילו שייר נמי אין מתנתו מתנה כדפסק התם הלכתא דבמקלת בלא קנין לא קנה ואפי' מת אלא דווקא בקנין וקתני היכא דלא שייר אין מתנתו מתנה ואם עמד חחר ובהדיא דייקינן הכי בפרק מי שמח (שם דף קנא:) דרישא וסיפא בקנין ושמואל דאמר שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה כיון דמגרע שמואל כח מחנה מחמת הקנין שהוא כחוב בשטר כ"ש כשאינו כתוב בשטר וכן משמע בפרק מי שמת (שם קנב.) דפריך התם אהא דקאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה מההיא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שהנו מידו אם

ובתרומת מעשר בו'. רישה דמתניתין הכי במסכת דמהי (פ"ד

שואלו ואוכל על פיו חשכה מו"ש לא יאכל עד שיעשר פי' אף על

מ״ה) הלוקח פירות דמאי ממי שאינו נאמן בשבת

אובתרומת מעשר של דמאי ורב לא אזיל בתר אומדנא והא יאיתמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין בבי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי רכשי ושמואל אמר לא ידענא מאי אידון בה בבי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי רכשי הרי היא כמתנת בריא והרי היא כמתנת שכיב מרע הרי היא כמתנת בריא דאם עמד אינו יכול לחזור בו הרי היא כמתנת שכיב מרע שאם אמר הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ושמואל אמר לא ידענא מאי אידון בה ישמא לא גמר

להקנותו אלא בשמר ואין שמר לאחר מיתה

וכל לשון שכיב מרע נתן בה כח אלא שכיב מרע ועל ידי קנין שכתוב בה שאינו נוהג אלא בבריא נתן בה כח בריא. והשתא מפרש להו כח מתנת בריא שאם עמד מחוליו אינו חוזר ממתנתו משה"כ בש"מ והרי היה כמתנת ש"מ שהיו במתנת בריא אפי׳ בקנין שאם כתב במתנה זו הלואתי שהלויתי לפלוני נתונה לפלוני זה הלואתו לפלוני ואילו גבי בריא משום קנין לא קני ביה שאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע כדאמרינן בהוהב (ב"מ מו.) וזה קנה אם מת לא מחמת קנין אלא מחמת דברי ש"מ: שמא לא גמר בלבו להקנותו [אלא בשטר. שמא להכי כתב בה קנין דלא גמר להקנותו] מתנה זו על ידי דברי שכיב מרע שהן ככתובים ומסורים דמי אלא על ידי כתיבה וקנין כבריא דסתם קנין לכתיבה עומדי) ושטר שכיב מרע אינו קונה מחיים שהרי אין דעתו ליתן כלום אלא לאחר מיתה. ואפילו לרבי יוסי דאמר (גיטין דף עב.) זמנו של שטר מוכיח עליו הני מילי בבריא הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו דדעתו לאקנויי גוף הקרקע מהיום ופירות לאחר מיתה אבל זה אין דעתו ליתן בחייו כלום וכיון דמית תו לא מלי לאקנויי מידי דהא ליתיה דליקני ניהליה. ושמעינן מיהת דרב בתר אומדנא אזיל שאומד דעתו של זה דלארכביה אתרי רכשי עבד ואף על פי שלא פירש מפיק רב ממונא בהכי:

ובתרומת מעשר של דמאי. משנה היא במסכת דמאי (פ"ד מ"א) תרומת

מעשר של דמאי שחזרה למקומה ואסרה את החולין משום מדומע

ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו לעם הארץ שלקח הימנו הפירות

מכרתים לך סומך עליו דהואיל ומדרבנן הוא הימנוהו רבנן במקום

פסידא כי הכא שאין לו תקנה לחזור

ולהפריש אלא למוכרה לכהנים בדמי

תרומה והפסד הוא לו. האי דנקט אף

בחול משום דקתני התם מילתא

אחריתי ויש בה חילוה דבשבת שואלו

ואוכלו על פיו מפני עונג שבת ולמו"ש

לא יאכל עד שיעשר: מחנח שריב מרע. אינה לריכה קנין שתקנו

חכמים שדבריו ככתובים וכמסורים

שלא תטרף דעתו עליום ואם כתוב

בה קנין אמר רב ארכביה אתרי

רכשי כמו רוכבי הרכש (אסתר ח)

כלומר נתן בה שתי כחות על ידי

שכתוב בה כדקליר ורמי בערסיה

אדשמואל הוה מצי למיפרך ליה ממתני׳ דהתם דלא מגרע כח מתנה מחמת הקנין °אלא דניחא ליה למיפרך דשמואל אדשמואל ואיכא לשנויי מתניתין במייפה את כחו דכתב וקנינא מיניה מוסף על מתנתא דא דמודה שמואל דקנה לאחר מיתה כיון שמוכיח שהקנין ליפוי כח בא והכי מוקמינן התם מילתיה דשמואל גופיה ורבינו ילחק בר אברהם נראה לו כפירוש רבינו שמואל דרב ושמואל פליגי אפי׳ אין כתוב הקנין בשטר ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל משום דסתם קנין לכתיבה עומד יש לחוש שמא לא רלה שיגמר הקנין אלא בכתיבת השטר ובמסירתו ליד מקבל מתנה ועקר מיניה כח מתנת ש"מ שקונה באמירה בעלמא ואין רולה שיקנה אלא לאחר מיתה ואז פקע כחו ומחני דלא שייר קרקע כל שהוא מוקמי בין לרב בין לשמואל דקנו מיניה בחזקה שאינו עומד לכחיבה כמו קנין חליפין ולא הוי לרב כמו מתנת בריא ולשמואל קניא כדין מתנת שכיב מרע והא דפריך התם מהא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר אין נראה לו להעמיד בקנין חזקה דקנו מידו משמע טפי קנין חליפין שהן מיד ליד אבל קנו מיניה משמע שפיר חזקה ועוד דעיקר מילחיה דשמואל משמע דאתא לאפוקי דלא נימא דארכביה אתרי רכשי והיינו בחליפין דווקא והשתא אתי שפיר כי פריך מהא דשלח ר"א לגולה כו' ומשני הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דמשמע דאי קנו מיניה אע"ג דלא נכתב הקנין בתוך השטר הוי כמתנת בריא והשתא אתי נמי שפיר הא דקשיא ליה מדשמואל דאמר כותבין ונותנין דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא מה אידון בה כ"ש בכתבו ותנו מנה לפלוני ומת שלא יקנה כי אם בכתיבה ולמאי דקי"ל כשמואל יש מימה מה שתיקנו הגאונים לכתוב במתנת ש"מ ואמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות ולא כתבו שום ייפוי כח ועוד דכרב נמי לא הוי דלדידיה הויא כמתנת בריא וי"ל דכל לשון של זכות חשוב ייפוי כח וטוב שיכתבו וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא

דא או יכתבו בתחלה ואף קנו ממנו בכל לשון של זכות דומיא דאף כתבו וחתמו והבו ליה דיש נוחלין (שם דף קלו. ושם): רארן שמר לאחר מיתה. פי׳ ואין קנין לאחר מיתה כדפרשינן לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר מיתה דמשמע אם הקנה לו לאחר ל׳ יום קנה אם הוא חי בקנין סודר דהשתא ובהאשה רבה (יבמות דף זג. ושם) וכן בהאשה שנפלו (לקמן דף פב. ושם) לא משמע הכי כדפרישית ביבמות יו שאם אמר הלוואתי לפלוני בו'. פי׳ בקונטרס דאילו גבי בריא לא זכה בה משום קנין דאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע וקשה דאם כן לא ה"ל למימר הלוואתו אלא מעותיו לפלוני הואיל וטעמא משום מטבע הוא ועוד דאפילו אגב קרקע דמטבע נקנה אין הלואה נקנית כדאמרינן במי שמת (ב"ב דף קמו: ושם) למימרא דמילחא דאימא בבריא אימא בש"מ דלימא בבריא כו' והא הלוואתו לפלוני דליתא בבריא ואיתיה בש"ת ומשני הא נתי איתה בבריא הואיל ויורש יורשו אי נתי במעתד שלשתן ואס יכול להקנותה אגב קרקע הל"ל דאיתיה נמי בבריא על ידי קרקע ולא ה"ל לדחוקי בכי האי גוונא אלא ודאי לא מהני בה קנין וסברא הוא דהיאך יהנה קנין לדבר שאינו בעין ואף על גב דמהני לענין הרשאה כדמוכח בהגחל קמא (ב"ק דף קד: ושם) בשמעתין דאין משלחין מעות בדיוקני היינו משום דפסקינן דשלים שוויה ולענין שליחות שיהא מורשה במקומו מהני הקנין אבל לענין להיות שלו לא ואם תאמר והואיל ולא הוי מורשה אלא להיות שליח אם מת המרשה קודם שהגיע ליד המורשה פקע שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד והתם משמע דאין יכולין וי״ל כיון דאם היה נפקד בא לפני ב״ד היו אומרין לו לחת ליד המורשה שהרי יש להחזיק המרשה בחזקת חי אע״ג דאיגלי מילתא לבסוף דמת המרשה קודם שהגיע הפקדון ליד המורשה אין יכולין לתבוע מן הנפקד כלום שהרי ברשות ב"ד נתנם והשתא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא מדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אזיל הל"ל הרי היא כמתנת בריא לבד אע"ג דכתוב בשטר כדקליר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולאו משום דליבעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בחר אומדנא ואע"ג דשמואל נמי אזיל בחר אומדנא לאו לאפוקי מדשמואל אחי דהא בסמוך פסק שמואל כרבי אלעזר ב"ע ועי"ל דפריך מהא דרב אית ליה אומדנא אפילו להוליא ממון אע"ג דשמואל לית ליה כהאי גוונא אע"ג דגבי שודא שמעינן להו איפכא (לקמן זה.) דשמואל אים ליה שודא ולרב חלוקה ולא שודא מלינו למימר כמו שמפר״ת דשודא לאו אומדנא הוא כמו שפירש בקונטרס אלא יתנו ב״ד למי שירלוי) :

מכוין להקנות אלא לאחר מיתה, דמיד כשמת נפלו נכסים קמי יורשין ותו לא חיילא מתנתו (שם).

עמד חוזר משמע ואם מת קנה ומאי קושיא התם ודאי קנה לפי שלא נכתב הקנין בשטר אלא ודאי בכל ענין קאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה בין בכתוב בו קנין בין לא כתוב וכי פריך מדשמואל

תו לא חיישינן ליה. לא קנו

משמע מפרושו המיה לשקרות היה דכל היה למיהוד של מי לא מחות (שם).
משמע מפרושו המיה לא כון ביה דכל כמה דלא מטא שטרא לידי דכקבל מצינן ביה למיהדר אבל באודיתא
משמע מפרושו המיה בשטר אלא היה לעדים כתובו וקיבל עליו שתהא מלוה בשטר תו לא צריך לאמלוכי ב" אלא כתבו שטרא ויהיבי ליה למלוה משום דבשעת הלואה אישתעבדו נכסיו וכיון דקיבל עליו (לעשות) מלוה בשטר תו לא צריך לאמלוכי ב" אלא כתבו שטרא ההלואה לא קבלה ע"ד מלוה בשטר אלא הוא רוצה עכשיו לעשותה מלוה בשטר [כל זמן] שלא הגיע השטר ליד המלוה יכול לחזור בו
ביה וכ"כ גם רבינו יוסף הלוי ז"ל ואינו נ"ל לחלק בין שטר אודיתא לשטר מתנה אע"פ שהמעות בידו כיון שבשעת ההלואה לא קבלה ע"ד מלוו מו ביה דבאודיתא מי פליגי ולא קשה מאי דאמרי בפי חז"ה ובפ' דיני ממונות בתרא הודאה בפני שנים וצ"ל כתובו דמשמע מכי אמר כתובו די לנו ולא צריך לאמלוכי בי ל) והאי דנקיט